

Gdańsk 09.05.2025

Podstawowe dane recenzenta
Dr hab. Błażej Goliński
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
ul. Łąkowa 1/2, 80-743 Gdańsk
e-mail: b.golinski@amuz.gda.pl

Recenzja w przewodzie doktorskim mgra Pawła Czarakcziewa

Zleceniodawca recenzji

Rada do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Dotyczy

Uchwały nr 14/2025 Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne, podjętej na posiedzeniu w dniu 24 lutego 2025 roku w sprawie wyznaczenia mojej osoby na recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr. Pawłowi Czarakcziewowi w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne. Pismo o tym informujące sygnowane jest datą 21 marca 2025 roku i podpisem Przewodniczącej Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, dr hab. Moniki Gardoń-Preinl, prof. AMKP.

Do pisma dołączona został wydrukowany egzemplarz pracy doktorskiej oraz następująca dokumentacja w formie elektronicznej:

- Dzieło artystyczne (płyta CD)
- Opis pracy doktorskiej (pl/ang)
- Dyplom ukończenia studiów Kandydata (skan) oraz suplement do dyplomu
- Opinia Promotora, prof. dra hab. Zdzisława Łapińskiego
- Wykaz prac artystycznych, naukowych i innych twórczych prac zawodowych, w tym upublicznionych, oraz informacja o działalności popularyzującej sztukę lub naukę
- Życiorys naukowy

Dane o kandydacie

Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Rektora Akademii Muzycznej w Krakowie, laureat Nagrody Edukacyjnej Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa. W 2022 roku otrzymał nominację do prestiżowego programu Fulbright Junior

Research Award 2022–2023, w ramach którego prowadził badania naukowe na University of Southern California w Los Angeles.

Absolwent klasy wiolonczeli jazzowej Mateusza Pliniewicza w Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Bronisława Rutkowskiego w Krakowie. W 2020 roku z wyróżnieniem ukończył studia na Akademii Muzycznej w Krakowie (obecnie im. Krzysztofa Pendereckiego) w klasie prof. Zdzisława Łapińskiego. Swoje umiejętności doskonalił również pod okiem wybitnego wiolonczelisty Juliusa Bergera w Leopold-Mozart-Zentrum w Augsburgu. Regularnie uczestniczy w międzynarodowych kursach mistrzowskich, prowadzonych m.in. przez takich artystów jak Cătălin Ilea, Roman Jabłoński, Jacob Shaw, Jakob Killberg, Lars Hoefs oraz Tomasz Strahl.

Jako artysta koncertował w wielu krajach, m.in. w Austrii, Chinach, Czechach, Danii, Francji, Hiszpanii, Niemczech, Norwegii, Słowacji, Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii oraz na Węgrzech. Uczestniczył w licznych prestiżowych festiwalach, zarówno w Polsce, jak i za granicą. Eksperymentuje z muzyką improwizowaną, często przekraczając granice tradycyjnej muzyki klasycznej. Działalność ta otworzyła mu drogę do udziału w różnorodnych projektach jazzowych, muzyczno-tanecznych i teatralnych.

Współtworzy Krakowski Kwintet Harfowy oraz duet Czarakcziew/Kowal Duo. Od 2020 roku związany jest jako pedagog z macierzystą Szkołą Muzyczną im. Bronisława Rutkowskiego w Krakowie, gdzie uczy gry na wiolonczeli. W tym samym roku rozpoczął także współpracę z Krakowskim Teatrem Variété.

Obecnie jest doktorantem w Szkole Doktorskiej Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska magistra Pawła Czarakcziewa pod tytułem „*Idiom wiolonczelowy w jazzie na przykładzie twórczości i działalności artystycznej Fredericka Katza*”, składa się z dwóch elementów: dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz jego opisu w formie pracy pisemnej.

Dzieło artystyczne

Mgr Paweł Czarakcziew, jako dzieło artystyczne wskazał płytę z 15 utworami. W większości są to kompozycje Fredericka Katza (5-13) ale także Vincenta Youmansa (1-2), Juana Tizola (3), Richarda Rodgersa (4) oraz Pawła Czarakcziewa (15). Zostało

zrealizowane w lipcu 2023 roku w Hen House Studio (Los Angeles), a wiolonczeliście towarzyszyli:

Debbie Ebert (głos)

Hyman Katz (flet)

Przemysław Stefańczyk (fortepian)

Mikołaj Sikora (kontrabas)

Tomasz Starowicz (perkusja)

Reżyserią nagrania oraz montażem zajmował się Harlan Steinberger a masteringiem Bernie Grundman.

Płyta została ciekawie skonstruowana i zawiera zróżnicowany repertuar — zarówno pod względem charakteru utworów, jak i obsady wykonawczej. Usłyszeć można kompozycje na wiolonczelę solo, duety, a także utwory przeznaczone na większe składy instrumentalne.

Z uwagi na fakt, że nie zachowały się niemal żadne dostępne materiały nutowe kompozycji Fredericka Katza, mgr Paweł Czarakczew przygotował je samodzielnie na podstawie zachowanych nagrań. Jest to istotny wkład w pracę doktorską. Nie tylko dlatego, że wybrane przykłady nutowe zamieszczone w części pisemnej stanowią wartościowe uzupełnienie treści, lecz przede wszystkim dlatego, że dzięki tej inicjatywie utwory Katza zostały utrwalone i udostępnione innym wykonawcom oraz badaczom.

Poziom wykonania zarejestrowanych kompozycji należy ocenić jako wysoki. Na szczególne uznanie zasługują umiejętności w zakresie panowania nad czasem muzycznym, precyzji rytmicznej, intonacji, elastyczności stylistycznej oraz współpracy z zespołem. Mgr Paweł Czarakczew z dużym wyczuciem różnicuje nastrój poszczególnych utworów, operując barwą dźwięku i płynnie kształtując przebieg muzyczny.

Brak wibracji w większości prezentowanych pozycji można uznać za zgodny ze stylem wykonawczym. Jednak tam, gdzie wibrato się pojawia — szczególnie w fragmentach kantylenowych — momentami brzmi na nieco spięte i nie wnosi wystarczającego wzbogacenia brzmienia.

Na nagraniu wiolonczela pełni zdecydowanie rolę instrumentu wiodącego — jest dobrze słyszalna i wyraźnie eksponowana, a cała realizacja techniczna stoi na wysokim poziomie.

Choć materiał zarejestrowany na płycie nie daje pełnego obrazu możliwości wiolonczelowych kandydata, po jego wysłuchaniu pozostają pytania o to, jak zabrzmiał on w

repertuarze klasycznym, takim jak sonaty kameralne czy koncerty solowe, oraz czy dysponuje odpowiednim zapleczem technicznym i wyrazowym do interpretacji utworów różnych epok. Aby rozwiać te wątpliwości, sięgnąłem po inne nagrania kandydata i uzyskałem satysfakcjonującą odpowiedź. Wystarczy w tym miejscu wspomnieć o albumie „Aurora” z kompozycjami Jerzego Gablenza, na którym Paweł Czarakcziew, w duecie z pianistą Piotrem Kowalem, prezentuje kameralistykę na wysokim poziomie artystycznym, udowadniając tym samym swoją wszechstronność i dojrzałość wykonawczą.

Opis dzieła artystycznego

Dysertacja składa się z trzech rozdziałów, poprzedzonych wstępem, które wraz z podsumowaniem stanowią spójną całość. Ważnym uzupełnieniem są liczne, dobrze umiejscowione przykłady nutowe, pomagające w rozumieniu treści. Anekszem do pracy jest też *Słowniczek terminów jazzowych wykorzystanych w pracy*.

Rozdział I - Początki wiolonczeli w jazzie – tło historyczne i pierwsi przedstawiciele

Autor w tym rozdziale przedstawia początki wiolonczeli w muzyce jazzowej. Nie były to początki łatwe czy oczywiste, biorąc pod uwagę, iż instrumentarium jazzowe w pierwszej połowie XXw. było ustalone i w pewnym sensie kompletne względem potrzeb, a jedynym instrumentem smyczkowym w nim się pojawiającym były skrzypce. Opisani zostali pierwsi muzycy wykorzystujący wiolonczelę podczas nagrań i koncertów muzyki jazzowej tacy jak: Walter Kildare, Henry Graves, Leonard Jeter, Yervant Harry Babasin, Oscar Pettiford. Niektórzy z nich byli kontrabasistami, używającymi wiolonczeli w podobny sposób jak swojego głównego instrumentu. Nie korzystali ze smyczka, zmieniali strój wiolonczeli na kwartowy itd. Możliwości wiolonczeli, związane z wyższym rejestrze i lepszą słyszalnością były jednak dla nich na tyle ważnymi wartościami iż często ją wykorzystywali.

Rozdział II - Frederick Katz - sylwetka artysty

W niniejszym rozdziale przedstawiona została postać Fredericka Katza – amerykańskiego wiolonczelisty, dyrygenta, pianisty, aranżera, kompozytora oraz wykładowcy akademickiego. Był to artysta niezwykle barwny i wszechstronny, o czym najlepiej świadczy różnorodność dziedzin, w których się realizował. Wiolonczela towarzyszyła mu przez całe życie – naukę gry na tym instrumencie rozpoczął w wieku jedenastu lat, a o skali

jego talentu świadczy fakt, że już jako piętnastolatek zadebiutował jako solista, wykonując Koncert a-moll Camille'a Saint-Saënsa.

Przez wiele lat pracował jako muzyk orkiestrowy, jednak jego fascynacja muzyką popularną i jazzem skłoniła go do poszukiwań twórczych, polegających na łączeniu klasycznego wykształcenia z techniką jazzową. Wszechstronność, wirtuozeria oraz umiejętność swobodnego poruszania się między stylami muzycznymi uczyniły go jedną z bardziej rozpoznawalnych postaci amerykańskiej sceny jazzowej. Klasyczne wykształcenie umożliwiło mu pełne wykorzystanie możliwości wiolonczeli, również w zakresie techniki smyczkowej, co w jazzie nie było wcześniej powszechne.

Mgr Paweł Czarakczew w tej części pracy szczegółowo opisuje bogatą karierę Fredericka Katza, obfitującą w interesujące współpracy artystyczne – zarówno na estradzie, jak i w studiach nagraniowych – a także w różnorodne wyzwania twórcze, takie jak komponowanie muzyki filmowej. Jednym z istotnych aspektów działalności Katza była również jego aktywność akademicka – od lat 60. XX wieku wykładał m.in. „Antropologię” oraz „Historię Jazzu”.

Rozdział III - Dzieło artystyczne – analizy (zre)interpretowanych utworów

W najbardziej rozbudowanym rozdziale dysertacji Kandydat szczegółowo i wnikliwie analizuje utwory zawarte na płycie CD stanowiącej integralną część pracy. Dobór repertuaru – podobnie jak układ rozdziału – został logicznie podzielony na trzy grupy:

1. standardy jazzowe,
2. kompozycje pozbawione improwizacji jazzowej,
3. kompozycje z przestrzenią do improwizacji.

Taki podział dobrze odzwierciedla stylistyczną różnorodność twórczości Fredericka Katza i pozwala na uporządkowaną, spójną prezentację materiału badawczego.

Utwory zostały poddane analizie z uwzględnieniem aspektów stylistycznych, technik wykonawczych charakterystycznych dla wiolonczeli, struktury formalnej oraz relacji pomiędzy oryginalnym wykonaniem kompozytora a interpretacją mgra Pawła Czarakczewa. Kandydat wykazuje dużą świadomość stylistyczną i analityczną, potrafiąc trafnie identyfikować i komentować różnice wykonawcze oraz ich możliwe źródła.

Na zakończenie płyty zamieszczona została autorska kompozycja Kandydata zatytułowana *O czym ty mówisz?*. Utwór ten powstał z inspiracji twórczością Katza i, jak zauważa autor,

„pokazuje, że sposoby zastosowania wiolonczeli w muzyce jazzowej, praktykowane przez Fredericka Katza, znajdują zastosowanie [...] również we współczesnych kompozycjach”. Ten twórczy gest zasługuje na szczególne uznanie jako świadectwo pogłębionego zrozumienia stylu badanego artysty oraz próby jego rozwinięcia w kontekście własnej praktyki artystycznej.

Konkluzja

Rozprawa doktorska mgr Pawła Czarakcziewa stanowi bardzo udane połączenie rzetelnej refleksji naukowej z praktyką wykonawczą na wysokim poziomie artystycznym. Na szczególne uznanie zasługuje sposób, w jaki Kandydat podjął temat dotąd niemal całkowicie nieobecny w polskiej muzykologii – twórczość Fredericka Katza, jednego z pionierów wykorzystania wiolonczeli w muzyce jazzowej. Temat ten nie tylko jest oryginalny i ciekawy, ale też posiada wyraźny potencjał badawczy i inspiracyjny, co zostało w pełni wykorzystane przez autora pracy.

Część pisemna rozprawy została bardzo dobrze skonstruowana – zarówno pod względem kompozycji, jak i przejrzystości wywodu. Kandydat posługuje się językiem precyzyjnym, klarownym i adekwatnym do przedmiotu badań. Argumentacja jest logiczna, spójna, a dobór przykładów – trafny i przemyślany. Praca oparta została na starannie dobranej bibliografii, obejmującej zarówno źródła naukowe, jak i materiały archiwalne, co świadczy o skrupulatności i dojrzałości badawczej autora.

Nie mniej istotnym walorem jest część artystyczna – nagrania prezentujące m.in. interpretacje utworów Katza oraz autorską kompozycję Kandydata. Stanowią one pełnoprawne dopełnienie analiz teoretycznych, a jednocześnie dowodzą wysokich kompetencji wykonawczych oraz głębokiego zrozumienia stylu badanego twórcy.

Reasumując, rozprawa spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Kandydat wykazał się oryginalnością ujęcia tematu, rzetelnością badawczą oraz dojrzałością artystyczną. **Pracę doktorską pana mgra Pawła Czarakcziewa oceniam bardzo wysoko i przyjmuję bez zastrzeżeń.**

Prof. dr hab. Błażej Goliński

